

poslednjikrat nekoliko pri prvem občnem zboru Matice Slovenske. — Tako je v Matici, pri slovenskih gimnazijskih Berilih Bleiweisovih (Ber. I. 1850. II. 1852) in pri Slovarju (Vorw. VIII) vdeleževal se tudi součenec Slomšekov in Burgerjev t. j. Juri Grabrijan, r. 22. marc. 1800 v Adlešičah, mašnik l. 1825, u. 22. jun. 1882 dekan v Vipavi, čegar slovensko delovanje — tudi v deželnem zboru — je opisano tu in tam v Novicah, s kako pesniško poskušnjo p. 1863 str. 206 (Vrednost žensk), celo iz l. 1823: Krajnska Slovenija, ktera je prepisana iz Bohoričice, deloma spremenjena v oblikah, ponatisnjena v Novicah 1862 str. 332, iz ktere naj se posname tukaj na primer:

1. Pomagaj Večni in Dobrotni
Popisat' jezik mi sirotni,
Ki mater 'ma, — je ne pozná,
In brz, ko uma kaj dobiva,
Ga precej ptuji duh zaliva,
In ptuji veter mu pihljá;
Ne more v svoje se ozreti,
Oči ne more v svoje vpreti,
Povsod le ptujšnja mu igra . .
7. Slovenja! tebi v čast živeti,
Spodobno hvalo tebi peti,
Častiti tebe vsaki čas.
Tud' sester tvojih rad ne zabim,
Prijazno jih na pomoč vabim,
Posebno ki so bliže nas,
Jih ljubim, ker po njih spoznavam,
V njih zakladih poiskavam
Jezika star'ga prav' obraz . . .
24. Zatoraj naj se povzdiguje,
Jezike svoje naj steguje
Mrčesa ptuj'ga voljni roj.
Al stanovitna ti le bodi!
Srčnost — Slovenja! — naj te vodi,
Premagaj njih jezika boj.
Prijazno skaži jim dobroto,
Ne pelji jih u drugo zmoto, —
In vse podalo bo se koj.
6. Že ko se družih naveličal
Sem, nepotrebnih se prepričal,
Slovenja! komaj te spoznam.
Veliko je rojakov takih,
Ki niso zadnji v drugih vsakih,
In tebe vendar jih je sram!
Ne smem rojaka imenovati,
Kdor tebe noče prav spoznati.
Če drugi noče, hočem sam:
13. Kaj, ako skopnik dnar nabira,
V železne škrinje ga zapira,
Komú se kaj pomaga s tem?
Molčati moram, če me vpraša
Slovenski znanec: Kaj odlaša
Slovenja skazat' se ljudém?
Učeni jo preradi imajo,
Ljudem je, pravim, še ne dajo,
Bahajo ž njo, to dobro vém . . .
25. Takrat se bomo veselili
Na zdravje tebi vince pili,
Pa tudi kaj zapeli vmes.
Roke prijazno podajali,
In brate vse nas imenvali,
Tačas vsi bomo čez in čez;
Ne bo nikdó debelo gledal,
Če prav slovensko bom povedal:
Pomozi Bog, da to bo res!!

Dr. Lovrencij Kellner, katoliški pedagog.

Vladni svetovalec, dr. Lovrencij Kellner, je bil 29. januarja star 75 let. Kdo pa je ta Kellner? Odlični katoliški pedagog, ki je spisal več izvrstnih knjig, zlasti jezikoslovnih a tudi pedagogičnih. Ako grajamo pri Nemcih njih liberalizem, hvalimo in posnemajmo njih očitno spoznanje katoliških resnic. Ime Kellnerjevo se ne imenuje tako pogosto, kakor n. pr. Pestalozijevo, Diesterwegovo ali Dittesova, vendar on po njegovem delovanju ni slabjši od imenovanih; kar se pa tiče pravice in resnice, nadkriljuje vse navedene. Vzor njegovemu delovanju je krščanska ljudska šola, ktero obseva luč svete vere, ki nam jo je Sin Božji iz nebes prinesel, zato dela mirno, vstrajno, pred vsem ga pa navdaja posebna ljubezen do mladine in šole. Od leta 1855. ureduje pedagogični list „Schulfreund“, ki izhaja pri Lintzu v Treviru vsake kvatre ter velja na leto tri marke. Zato bo menda prav, da naše čitatelje s tem odločno krščanskim odgojiteljem seznanimo.

Dr. Lovrencij Kellner je bil rojen v Heiligenstadtu Paderbornske škofije. Njegov oče Henrik je bil vodja na katoliškem učiteljskem semenišču v Heiligenstadtu. Z 22. letom je bil Kellner že prvi učenik na katoliških mestnih šolah v Erfurtu, tri leta potem je bil učitelj v semenišču v Erfurtu. V Heiligenstadtu je bil Kellnerju, ki se je bil v Erfurtu oženil, rojen sin Henrik 26. avgusta 1837. l., ki je sedaj mnogo čislal bogoslovski pisatelj in profesor bogoslovja na vseučilišču v Bonu.

Že v Erfurtu je začel Kellner knjige pisati. Njegovo prvo delo je bilo: „Der Unterricht im Briefschreiben“. Kot učitelj v semenišču je izdal „Praktischer Lehrgang für den gessammten deutschen Sprachunterricht“ (drei Theile). Ne bomo tukaj na dalje naštevati njegovih knjig, ker se le posredne nas tičejo; le toliko omenimo, da je v jezikoslovnem nauku nastopil novo pot, „njemu je berilo podloga vsemu jezikoslovnemu pouku“; v tem je pa v nasprotje prišel z Beckerjem in Wurstem, ki sta zahtevala gramatikalno poučevanje v maternem jeziku, za Kellnerjem sta potegnili Otto in Kehr; na Pruskem je minister Falk to metodo vpeljal v šole v tako zvanih „splošnih določilih“ (Allgemeine Bestimmungen.) (Naša slovenska berila so tudi osnovana na to metodo, dasiravno se slovnice ne izključujejo). Pruska vlada je spoznala, da taka luč se mora postaviti na svečnik, in bil je poklican l. 1848. za šolskega svetovalca v Marienwerder na zahodno Prusko. Leta 1849. je bil voljen poslanec v drugo prusko zbornico. Pa politika mu ni ugajala; tiho in mirno delovanje za šolo se je njemu bolj priljubilo.

Leta 1855. je prišel Kellner z naslovom tajni vladni svetovalec in šolski svetnik v Trevir in noter do današnjega dne dela čvrst na duhu in telesu kot pisatelj in urednik. Akademija v Monastiru ga je imenovala zaradi njegovih zaslug za odgojitev 22. marca 1863. l. za doktorja modroslovja. Leta 1872. ga je poklical minister Falk na posvetovanje za reformo v šolstvu, ker kmalo potem so izšle: „Allgemeine Bestimmungen“. Razen Kellnerja je bil poklican tudi slavni Mallinckrodt in dva druga katoliška vladna svetovalca. Večina udov je bilo za staro-krščansko šolo, in to posvetovanje je bila nekaka zavornica vozu, ki je hitro dirjal po umstveni-pedagogični cesti — v prepad.

Najslavnejša njegova dela so pa brez dvombe „Pädagogik der Volksschulen in Aphorismen“ (Baedeker, Preis 1 fl. 20 kr.), „Erziehungsgeschichte in Skizzen und Bildern“ (tri zvezki vezani 6 gold. 65 kr.) in „Volksschulkunde“, knjiga v rabo katoliškim učiteljem, semeniščem in šolskim nadzornikom (2 gold. 20 kr.).

Mislimo, da te knjige niso neznane slovenskim ljudskim učiteljem. Le brati jih je treba in umeti; vsakega bode okrepčala čvrsta zdrava sapa, ki diha po teh spisih. Poleg tega so pa pisane tako zanimivo, da se človek težko loči od tako prijetne in prikupljive pisave, tu ni nič pretiranega; vse, kar se bere, učitelja zanimiva in potrjuje v ljubezni do poklica in ga spodbuja v delovanje. Kehr, dasiravno protestant, pravi o Kellnerju, da se ima le njemu zahvaliti, da je postal pedagogični pisatelj, in tako se je godilo marsikomu, ki je poznal ali vsaj bral „Kellnerja“.

Ker se pa človek po tem najbolj spozná, kaki ljudje ga hvalijo, kaki ga grajajo, pogledajmo Kellnerja še od te strani.

O Kellnerji piše Dittes v „Pädagogischer Jahresbericht“, da je nesreča za šolstvo, da je kedaj izšla taka knjiga, kakor je Kellnerjeva „Volksschulkunde“. S tem je Dittes, apostol pedagogičnega umstvanja in nejevere, v šoli hotel uničiti to knjigo, da bi jo svet pozabil, a dosegel je ravno nasprotno. Katoliški in protestantovski listi so pohvalno omenjali te knjige.

Kellner je, toliko je gotovo, eden najodličnejših mož našega stoletja v pedagogiki. V svojih spisih ne išče novega, dasiravno napredka v didaktiki nikakor ne zametuje in rad prizná zasluge, kjer jih najde, bodi si pri protestantih ali katolikih. On je mir in pokoj

našel v svojem sercu, ker je podloga njegovemu spoznanju stanovitna in neizpremenljiva, teorija in praksa sta v pravem somerju. Posrednje mu tudi Dittes hvalo poje, ker o sedanjih šolski literaturi piše tako, da vse nepoklicane in tiste, ki se silijo za učnike, prav dobro ožigosa, pravi namreč: „Kdo pa so tisti, ki kažejo pot in hočejo veljati za mero. dajavne v današnjem nemškem učiteljstvu: Po večem taki, ki prepisujejo in jemljejo, kjer kaj najdejo, pedagogiki so postali ne po notranjem poklicu, marveč po okoliščinah časa ter sučejo plašč po vetru, da dovrše kaj tacega, kar dopada in ugaja, od teh pa zopet drugi prepisujejo. Naj si domišljuje sedanji rod, da je na imenitni višavi, a spoznavši sedanjo šolo v zadnjih štiridesetih letih, moram izreči: Cvetje nemške, izvirne in klasične pedagogike, tiste, ki dela iz notranjega nagiba samodelavne zavesti in prepričanja je minulo — minulo vsaj za sedaj.

Sicer ta pedagogika še ni minula, še ima prijateljev, ki se za njo navdušajo, ali dan danes ni več merodajna, gospodari le rokotvorstvo in vglajenost. Priznati se mora, da je metodika v ljudski šoli razvita prav podrobno, a vendar to ne odpravi zlega, da se je pedagoški duh zgubil in da je samostalna delavna moč opešala in obvezana“.

No, Dittes s svojim umstvom je bil vendar poglavitni grobokop stare klasične pedagogike.

Toraj nazaj h krščanski pedagogiki. Pogled nazaj vas bode obvaroval ošabnosti in prevzetnosti, hvaležni bomo tem, ki so pred nami delali na tem polji.

Slovenskim učiteljem pa živo priporočamo Kellnerja, kadar bodo izbirali knjig za učiteljske bukvarnice. Kellner se jim bo gotovo prikupil, ako jih ne odganja apatija od pisateljev, katerim je katoliška vera prava luč, ki obseva vse delovanje človekovo.

„Po Slovincu“.

Slomšek kot pedagog.

(Dalje.)

3. Slomšek kot izobraževalec učiteljev.

Neposredno je Slomšek bolj vplival na učitelje, nego na učence; radi tega Slomšek zasluži, da ga spoštujemo kot prvega in najboljšega omikovalca slovenskih učiteljev. Poglavitno delo Slomšekovo v vsem njegovem življenju je bilo, da bi národu slovenskemu po Štajerskem in Koroškem pridobil boljših učiteljev v obče in še posebej šoli prijaznih duhovnikov. Slomšek je že kot bogoslovec svoje tovariše učil slovenščine. Tudi je Slomšek že kot špiritual v Celovškem semenišči svoje gojence pripravljaval ne samo za njih ožji poklic za duhovski stan, da bi bili tudi splošni, neomejeni učitelji Slovencev; poleg bogoslovnih in нравnih nauk je bogoslovcem cepil nauke, kateri bi jim mej slovenskim ljudstvom najbolj koristili. Zato jih je poučeval tudi v petji in slovenščini. S poslednjim združeval je tudi nekoliko pedagogike in metodike, kajti že pred 50 leti je Slomšek Celovškim bogoslovcem razlagal metodo, kako je učiti branje in pisanje ob enem. Zakaj jim je Slomšek to razlagal? Dobro vemo, da zato, da naj bi bil po njegovi želji duhovnik duša vsej šoli, da naj bi duhovnik povsodi imel nedeljsko pa tudi vsakdanjo šolo, ako uboga občina nima učilnice. S tem namenom je pa bogoslovce učil tudi, kako naj ravna v šoli pri razlaganju tehničnih predmetov in jim kazal, kako naj se vpleta petje mej šolske nauke, da se šola prav oživi. Da bi se pa njegovi gojenci dobro izurili v tej umetnosti, zbiral je v semenišči zmožnejše pevce okolo svojega glasovira ter jih učil razne otroške, šolske in družinske pesmi.